

i spojitosti české (V. Vančura) a slovenské (M. Kuččin, M. Rázus, T. Vansová). Podobně analytická je stať o romantických povídkách Jurka Borolyče, žijícího po roce 1945 v Praze a v Prešově. Téma prométheovství spojuje Roman s tvorbou Ivana Maccynského, poetické jevy akcentuje v díle Josifa Zbyhleje; podobně je traktováno dílo Mychajla Drobňaka (1942–1984). Je příznačné, že tu Roman volně přechází od 19. k 20. století i k tvorbě nejnovější. O Sergeji Makarovi coby „praktickém“ (básníkovi) i teoretickém (literární vědec) „romantikovi“ píše ve stati, která dává do souvislosti uměleckou tvorbu a její teoretickou reflexi.

I když ve svazku chybějí deklarativně komparativistické studie, kontaktologické i typologické přístupy, zejména v rovině slovensko-česko-ukrajinské, nechybějí. Roman tu navíc zmiňuje závažné téma tzv. menšinových literatur a jejich sepětí s mateřskou literaturou a s majoritním písemnictvím (ukrajinská literatura na Slovensku).

Na Romanově útlé knížce nutno ocenit nejen prezentaci rozsáhlého panoramatu ukrajinského romantismu v jeho různých podobách, ale právě tuto vnitřní vztahovost, vztažení k širšímu mezikulturnímu celku, takže jde nejen o kontext romantismu, ale také souvislosti minoritní a meziliterární.

Ivo Pospíšil

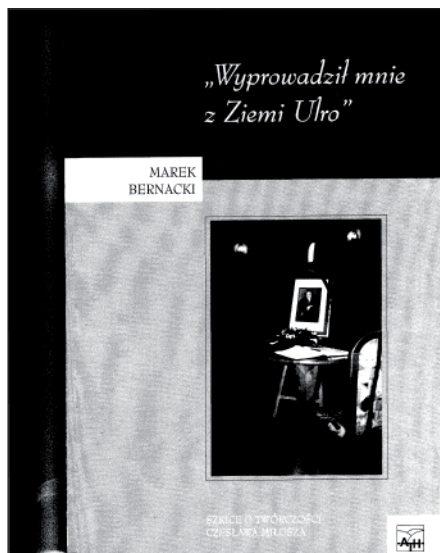
CHVÁLA MIŁOSZE

Památce největšího polského básníka 20. století, nositele Nobelovy ceny za literaturu Czesława Miłosze (1911–2004) je věnována kniha **Marka Bernackého** *Wyprowadził mnie z Ziemi Ulro. Szkice o twórczości Czesława Miłosza* (Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2005, 146 s.). Autor (nar. 1965), spjatý studiem s Jagellonskou univerzitou v Krakově a vědeckou a pedagogickou činností s katedrou polonistiky Technicko-humanistické akademie v dvojměstí Bielsko-Biała, v současnosti nejvýznamnějšího a neaktivnějšího akademického centra v polské části beskydského regionu, shrnul v předkládané monografii texty pojednávající o Miłoszově básnické, prozaické a esejistické tvorbě. Bernackému se

podařilo z recenzi několika pozdních Miłoszových sbírek (např. *Nieobjęta ziemia, Na brzegu rzeki*), interpretaci jednotlivých klíčových básní a románu *Dolina Issy* sestavit neobyčejně přitažlivou mozaiku, jež v sobě poji odvážné pokusy o syntetické i průřezové pojetí Miłoszova opusu.

Jedenáct skic obsažených v monografii je tematicky rozmanitých. Bernacki se věnuje vztahu básníka k tradicím polského katolicismu (Czesław Miłosz wobec tradycyjnej religijności Polaków), eschatologické problematice (Apokastaza – „ostatnia epifania“? [...]), která se u Miłosze s nezvyklou intenzitou objevuje od konce 80. let minulého století. Zajímavá je v tomto ohledu paralela s Janem Kochanowským, velkým Miłoszovým předchůdcem z období renesance.

Precizní a velmi zdařilý je pokus o analýzu a interpretaci krypto-autobiografického románu *Dolina Issy* („Dolina Issy“ – prypowieść o dojrzwaniu, ocalającej mocy słowa i krainie lat dzieciennych). Podrobně autor pojednal o iniciaci hlavního hrdiny, o jeho zasnění do světa přírody a smyslové krásy, erotiky, lidové kultury a obřadnosti, historie, literatury, politiky, zla, filozofických a teologických otázek a konečně do světa dospělých. V monografii najdeme také interpretace několika známých Miłoszových básní (mj. *Który skrzywdziłeś, Ars poetica?*, *Miłość*), které se dříve objevily v Bernackého příručce *Jak analizować wiersze poetów współczesnych* (2002). V části věnované cyklu *Litwa po pięćdziesięciu dwóch latach (Pamięć i zdziwienie)* se dostává pod drobnohled hlavní pramen Miłoszovy inspirace, jímž je návrat domů, do ztraceného kraje dětství, do věčně živých vzpomínek, mezi lidi i kdysi neukončené polemiky. Nelze ani opomenout jeden z největších paradoxů moderní polské literatu-

ry, kterým je skutečnost, že právě Miłosz (a kromě něj ještě Gombrowicz), který programově manifestoval svoji kulturní provincialitu a okrajovost ve vztahu k centru evropského kulturního dění, vytvořil v polské kultuře novodobý model spisovatele, vymezil novou podobu literárnosti a stal se součástí celosvětového kulturního odkazu.

Autor má stále na mysli, že Miłosze a jeho tvorbu nelze umístit do jedné z literárněhistorických příhrádek, nelze nalézt všeobjímající formulí, která by jí byla v sobě schopna pojmut jako celek.

PRO POZNÁNÍ LUŽICKOSRBSKÉ KULTURY A LITERATURY

Osud malého slovanského národa na západ od hranic České republiky, Lužických Srbů, kteří žijí v regionech kolem německých měst Cottbus v Braniborsku (Chotěbuz, Dolní Lužice) a Bautzen v Sasku (Budyšin, Horní Lužice), není řadě lidí u nás lhostejný.

Připomíná to zejména Společnost přátel Lužice se sídlem v Praze, která mj. pořádá různé akce a konference a vydává Česko-lužický věstník, jeho přílohy a další publikace. Jen pro připomenutí – v roce 2000 vyšel jako příloha časopisu svazek *Lužice. 10 let ve sjednoceném Německu*, který kromě různých zaměřených článků a studií o Lužici obsahuje také výbor básní a medailonky jejich autorů (mj. J. Koch, K. Lorenc, B. Budar, M. Krawec, T. Nawka, B. Dyrlich, R. Domaścyna, M. Domašček) a prózu Křescána Krawce; v roce 2004 (v rámci akce Svět knihy) vyšla příloha-bibliofilie *Serbske nalěco*, již uvádějí studie o Lužici a která mj. obsahuje prózy, verše a dramatické texty lužickosrbských autorů, ale také rozhovory a píšňové texty, v nichž se proplétají horní a dolní lužičtina, čeština, slovinština, polština, ukrajinština, angličtina... Ke stejné příležitosti vyšel rovněž malý výbor próziček **Róży Domaścyny** – obsahuje originál a překlady do češtiny a polštiny textu *Kočiči čarování* (přel. VI. Šatavová a K. Kijo).

Hodně pro propagaci Lužických Srbů, jejich kultury, literatury i života dělají ve Varnsdorfu, který leží blízko hranice se SRN a zároveň s regionem, který obývají nejzápadnější Slované. Spiritus agens mnoha akcí a publikací je **ing. Milan Hrabal** (nar. 1954), vzděláním ekonom, dnes pracovník Měst-

Bernackého skicy jsou jistým druhem paměti o čtenářském zážitku trvajícím dvě desetiletí, zrcadlem, v němž se odráží jeho vlastní cesta, postupné pronikání z nejrůznějších stran až k podstatě Miłoszova autorského světa. Psát o Miłoszovi a jeho díle, které vznikalo více než sedmdesát let, není a nikdy nebude snadným zadáním; Bernackému se to však podařilo s erudicí, barvitostí a poutavostí a jeho skicy se tak zařadily k tomu lepšímu ze zdánlivě nekonečné řady miłoszologických publikací posledních let.

Michal Przybylski

ského úřadu Varnsdorf, básník, překladatel a publicista.

Chtěl bych si pouze krátce všimnout několika publikací, které většinou vydaly Městská knihovna Varnsdorf (MKV) a Kruh přátel muzea Varnsdorf (KPMV). Ke každoročnímu Svátku lužickosrbské poezie vydává vždy knihovna útlý svazek s verši autorů píšících lužickosrbsky, polsky a německy (v překladech do češtiny) i básníků českých, jehož součástí jsou medailony autorů a fotoalbum akce (např. 1998: *Poetický kód 200-20-2*; 1999: *Třetí zastavení*; 2000: *Lesklé kameny ve starém zdivu*; 2001: *Krabat v cizí noci*).

Zajímavá je publikace *Na druhé straně slunce / Na druhé straně slónca* (MKV 1998). Jde o almanach nejmladší lužickosrbské poezie, který připravil Milan Hrabal; ten napsal i úvod a přeložil verše autorů: Isa Bryccyna (1963), Měrana Cuścyna (1961), Marko Dyrlich (1975), Fabian Kaulfürst (1978), Beata Nastickec (1973), Lubina Šěnc (1964) a Andrea Waldžic (1977).

Textově a obrazově je bohatá publikace **Milan Hrabal: Hanka Krawcec** (KPMV a město Varnsdorf 2001), monografie významné lužickosrbské malířky (žila v letech 1901-1990). Obsahuje úvodní biogram, autorčiny výpovědi, vzpomínky odborníků a přátel, texty, prózičky a básně (mj. M. Hrabala a Josefa Suchého), ohlasy autorčina díla, textové a fotografické kalendárium autorčina života a díla, ukázky z jejích myšlenek a grafik, dovětek o udělení čestného občanství Varnsdorfu a personální bibliografii.

Ludvík Štěpán

HAVLÍČKOVY OBRAZY Z RUS OČIMA ŠVÝCARSKÉ RUSISTIKY

Je pozoruhodné, že se dnešní doba i představitelé mladší a nejmladší generace světové rusistiky často obracejí k slovanským a slavofilským tématům: když pomíneme, že za čas bude čtyřicet procent obyvatel

Evropské unie tvořit slovanské etnikum, je tu nepochybně důvod myšlenkový, ideový. Reflexe o Slovanstvu v 19. století nejsou marginální linií evropského myšlení: naopak jsou jeho jádrem, z něho vyrůstají